

GAMTAI IR KLIMATUI DRAUGIŠKO RENGINIO ORGANIZAVIMO GIDAS

game on | DON'T LET CLIMATE CHANGE
END THE GAME!

DEAR
DEVELOPMENT EDUCATION
AND AWARENESS RAISING
supporting global change

Kodėl verta organizuoti gamtai ir klimatui draugišką renginį?

Bet kokio masto renginiui surengti reikia daug vandens, energijos ir medžiagų, dėl kurių vėliau susidaro atliekos ir šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos. Planuojant surengti gamtai ir klimatui draugišką renginį, galima sumažinti neigiamą jo poveikį. Tiesa, nėra vienos stebuklingos formulės, kaip festivalį, konferenciją, sporto rungtynes ar kitus renginius paversti gamtai ir klimatui draugišku nuotykiu. Tačiau reikia pabandyti, atsižvelgiant į savo galimybes ir resursus. Kodėl mums reikia pradėti tai, kaip organizuojame renginius?

Sparti klimato kaita – žmogaus sukelta problema, kuri tapo didžiausiu XXI amžiaus iššūkiu mums visiems. Šiltnamio efektą sukeliančios dujos (daugiausia anglies dioksidas – CO₂) blokuoja atspindimą saulės energiją ir neleidžia jai išeiti atgal į kosmosą, ši energija lieka Žemės atmosferoje ir ją šildo. Šis procesas veikia gamtą (sausros ir miškų gaisrai, potvyniai, gėlo vandens trūkumas ir kt.), kyla socialinės grėsmės (pavojus visuomenės sveikatai, ypač pažeidžiamoms gyventojų grupėms), grėsmė, kad gyvenama teritorija taps netinkama gyventi ir kt.

Todėl kiekvienas mūsų veiksmas, kuriuo mažiname poveikį gamtai ir klimatui, yra svarbus žingsnis, mažinant klimato kaitą! Tai taikoma ir tam, kaip mes planuojame ir organizuojame renginius – nuo gimtadienio nedideliame draugų rate iki grandiozinio viešo muzikos festivalio. Renginių industrija iš gamtos ir klimato perspektyvos yra ypatinga, nes čia galima rasti įvairių veiklų, dėl kurių susidaro CO₂ emisijos. Renginio vieta turi būti tvarkoma, elektra naudojama apšvietimui, įgarsinimui ir kitiems poreikiams, turi būti užtikrinamas dalyvių maitinimas, transportavimas, apgyvendinimas.

game on | DON'T LET CLIMATE CHANGE
END THE GAME!

This project is funded
by the European Union

DEAR
DEVELOPMENT EDUCATION
AND AWARENESS RAISING
supporting global change

Kodėl verta organizuoti gamtai ir klimatui draugišką renginį?

Idėjos, kaip organizuoti gamtai ir klimatui draugišką renginį, tyrinėjamos, viešinamos ir pritaikomos praktikoje jau kurį laiką. Tai aktualu aplinkosaugos organizacijoms, renginių organizatoriams ir įvairių sričių įmonėms, taip pat naujos tvarios idėjos gali patraukti žiniasklaidos dėmesį. Atsižvelgdama į tai nevyriausybinių organizacijų Latvijos Gamtos fondas, įgyvendindama projektą „Game On: neleiskime klimato kaitai nugalėti!“ į vieną leidinį surinko ir apibendrina rekomendacijas, skirtas organizuoti gamtai ir klimatui draugiškus renginius. Jos pagrįstos patirtimi ir ekspertų žiniomis. Tikimasi, kad šios rekomendacijos paskatins visapusiškai įvertinti renginių organizavimo eigą, darbų etapus ir atidžiau apgalvoti jų vykdymą!

Rekomendacijos parengtos, daugiausia atsižvelgiant į festivalių po atviru dangumi poreikius ir poveikį. Tačiau didelė jų dalis naudinga ir kitokio pobūdžio renginiams, nes su daugybe iššūkių susiduria ir koncertų organizatoriai, konferencijų, vestuvių ar sportinių varžybų rengėjai. Rekomendacijos bus naudingos tiek renginių prodiuseriams, tiek įvairiems susijusiems asmenims – menininkams, maisto tiekėjams, prekybininkams, teritorijos tvarkytojams, keleivių pavežėjams, techniniams darbuotojams, patalpų savininkams, komunikacijos specialistams, rėmėjams ir savivaldybėms, kurių teritorijoje vyksta renginiai.

Susirūpinimas klimatu gali pasireikšti įvairiai: jei vienam suprantamiau pradėti mažinti atliekų kiekį, kitas gali pradėti skaičiuoti, kaip sutaupyti elektros energijos. Renginių organizatorius gali orientuotis į aplinkai draugišką transportą, o tuo metu renginių po atviru dangumi organizatoriai galbūt ne tik rūpinsis, kad aplinka nebūtų prišiukšlinta, bet ir stengsis supažindinti visuomenę su vietinėmis gamtos vertybėmis. Galima pasirinkti savo kryptį, galima daryti viską po truputį ir susitelkti į tai, ką galite padaryti jau šiandien!

Nors renginio organizavimas yra sudėtingas ir daugiasluoksnis procesas, galima išskirti penkis pagrindinius aspektus ar dalis, į kurias būtina atsižvelgti planuojant ir organizuojant renginį: maitinimas, atliekos, energija ir vanduo, transportas ir vieta. Šiame gide rekomendacijos parengtos kiekvienai jų.

game on | DON'T LET CLIMATE CHANGE
END THE GAME!

This project is funded
by the European Union

DEAR
DEVELOPMENT EDUCATION
AND AWARENESS RAISING
supporting global change

A seagull with grey and white feathers stands in shallow, rippling water. It is holding a piece of colorful plastic trash (possibly a wrapper) in its beak. The background is a blurred, dark blue water surface.

Atliekos

Renginio metu susidaro įvairių atliekų. Atliekų tipo procentinė dalis ir kiekis priklauso nuo renginio tipo, trukmės ir vietos. Pavyzdžiui, jei renginyje yra keletas scenų, jas montuojant ir įrengiant, gali susidaryti daug atliekų. Atliekos yra gerai matomos, kitaip nei, pavyzdžiui, CO₂ emisijos, kurių plika akimi nepamatysi. Tai yra viena iš priežasčių, kodėl dažnai pirmieji renginių organizatorių žingsniai draugiškesnio aplinkai renginio link yra susiję su atliekų kiekio mažinimu. Atliekų kiekį lengviausia sumažinti, kovojant su priežastimis. Mažiau daiktų – mažiau atliekų.

Venkite apgaulingų sprendimų

Rinkoje galima rasti įvairių prekių, kurioms priskiriamos kone stebuklingos savybės – gamintojas ar prekybininkas teigia, kad jos yra biologiškai skaidžios, kompostuojamos, natūralios, labai draugiškos aplinkai. Bet tokie ar panašūs užrašai ant pakuotės ne visada reiškia, kad prekė yra tikrai pranašesnė už kitas. Norėdami suprasti, kiek konkreti prekė ar pakuotė yra perdirbama ar kompostuojama, kreipkitės į konkretaus regiono atliekų tvarkytoją.

Įvertinkite kiekvieno daikto reikalingumą

Kartais renginiuose įvairūs dalykai ar veiklos egzistuoja todėl, kad taip buvo visada. O priešastis, kodėl jie pradėti įgyvendinti, jau pamiršta. Todėl, planuodami renginį, iš naujo įvertinkite kiekvieno elemento, veiklos ar pramogos reikalingumą.

Naudokite natūralias medžiagas

Ieškokite galimybių gaminti nuorodas iš natūralių medžiagų. Pavyzdžiui, PVC reklamines juostas galima pakeisti fanerinėmis nuorodomis arba planšetėmis.

Šiuo metu panaudotos PVC juostos nėra perdirbamos, o jų gamybai naudojami naftos produktai (kaip ir gaminant bet kokį plastiko turintį daiktą). Tuo metu natūralios medžiagos sąvartyne suirs per trumpesnę laiką. Jeigu jos nėra apdorotos lakais, dažais ir klijsais, jas netgi galima deginti krosnyje arba lauže.

Skolinkitės arba nuomokitės

Daiktų nuomojimasis ar skolinimasis leidžia sutaupyti pinigų ir gamybinių išteklių, taip pat sumažinti atliekų, kurias po renginio privalu atiduoti atliekų tvarkytojui, kiekį. Mažiau atliekų – mažiau išlaidų!

Po renginio – aukokite

Prekių perdavimas tolesniam naudojimui leidžia smarkiai sumažinti buitinių atliekų kiekį. Be to, tai gali būti reikšminga parama žmonėms ar organizacijoms, kurioms atiduosite kas liko po renginio. Pavyzdžiui, PVC reklaminės juostos gali praversti gyvūnų prieglaudoms (dėl perdavimo susisieki su savo savivaldybėje arba artimiausioje savivaldybėje esančia gyvūnų prieglauda). Taip pat tokios reklaminės juostos gali praversti mažuose ūkiuose (susisieki su Lietuvos ūkininkų sąjunga). Popierinės ir kartoninės medžiagos gali būti naudojamos technologijų ar dailės pamokose mokykloje (susisieki su netoliese esančiomis mokyklomis, jaunimo centrais, meno mokyklomis), gali būti, kad jiems praverstų šios medžiagos.

Naudokite naudotas prekes

Apsvarstykite galimybę renginio reikmėms įsigyti naudotų prekių. Tai taip pat yra būdas kaip sutaupyti tiek finansinių, tiek gamybinių išteklių. Būtent nedideli renginiai galėtų būti tie, kuriems užtektų apsipirkti naudotų prekių parduotuvėse ir tai būtų geras būdas ne tik gauti reikalingų daiktų, bet sukurti originalią atmosferą renginio vietoje.

Kurkite daugkartinio naudojimo daiktus

Naudokite tokius scenografinius sprendimus, kuriuos bus galima lengvai pritaikyti kitiems renginiams arba išnuomoti kitiems kolegoms pagal jų poreikius. Pavyzdžiui, medžiagoje nenurodykite renginio pavadinimo ir metų (arba pagaminkite nuklijuojamus pavadinimus ir metų skaičius).

Renginio svečiai ir dalyviai žino, į kokį renginį jie atvyko ir kokie dabar metai – šios informacijos pateikti nereikia. Jeigu būtina paminėti rėmėjus, darykite tai taip, kad vėliau šiuos logotipus būtų įmanoma nuimti (pavyzdžiui, naudokite lipdukus). Naudojant tokias neutralias nuorodas, padidėja galimybė naudoti tas pačias prekes ir kituose renginiuose, taip sumažinant tiek išlaidas, tiek gamybinių išteklių suvartojimą, tiek atliekų kiekį.

Kurkite internetu prieinamas renginių programas

Renginio programą patalpinkite į interneto svetainę arba užrašykite lentoje, kad būtų lengva prireikus jas pakoreguoti.

Kai programoje įvyksta pirmieji pakeitimai, kurie beveik neišvengiami dideliuose renginiuose, spausdinta programa tampa klaidinanti. Toliau naudodamiesi spausdinta programa, lankytojai gali būti suklaidinti, kada ir kur vyks juos dominantis pasirodymas.

Suteikite galimybę naudotis elektroniniais bilietais

Pirma, tokiu būdu susidarys mažiau atliekų. Antra, elektroninį bilietą pamesti ar sugadinti yra sunkiau.

Pagalvokite, ar dalyvio korteles reikia įlaminuoti

Plastikas yra patvari, lengva medžiaga, galinti dalyvio kortelę apsaugoti nuo drėgmės, nešvarumų ir pažeidimų. Tačiau kelių dienų renginyje, ypač jei jis vyksta vidaus patalpose, yra nedidelė tikimybė, kad svečias susidurs su vandeniu, purvu ir kitomis tepliomis medžiagomis. Jei neplanuojama, kad renginyje iš tiesų bus sudėtingų sąlygų, užteks paprastos kartotinės dalyvio kortelės. Taip sukursite mažiau atliekų (dalyvių kortelės ir jų aplankai nėra surenkami bei perdirbami) ir sutaupysite išteklių.

Raginkite grąžinti renginio inventorių

Raginkite dalyvius grąžinti daugkartinio naudojimo renginio inventorių, pavyzdžiui, dalyvių kortelių viršelius ar juosteles. Naudokite jas būsimuose renginiuose ir skleiskite apie tai žinią.

Tai yra galimybė sukurti mažiau atliekų, sumažinti išlaidas, bei nuo organizatorių pečių nuimti vieną prievolę – neberekės užsakyti naujų dalyvių kortelių juostelių.

Kurkite suvenyrus pagal poreikį

Nesiūlykite jau pagamintų renginio suvenyrų. Iš anksto pagamintų suvenyrų gali būti per daug ir po renginio jie taps atliekomis.

Renginiuose galima bendradarbiauti su įmonėmis („Printshop“, marskineliai.lt), kurios siūlo ant konkretaus dizaino marškinėlių, puodelių ir kitų suvenyrų uždėti spaudą pagal poreikį (pavyzdžiui, per 24 valandas, tad galite pirmąją renginio dieną surinkti visų užsakymus, o antrąją – atvežti juos jau pagamintus, konkrečių dydžių, pagal užsisakiusių žmonių pageidavimus.

Dalyviams, svečiams, partneriams, žurnalistams nieko nedovanokite!

Žmonės, kurie atėjo į jūsų renginį, tai padarė savo noru – arba jie dirba renginyje ir už tai gauna atlygį, arba jie nori mėgautis renginiu, arba yra kokia nors kita priežastis, kodėl jie nori čia būti. Todėl už atvykimą jiems nieko nereikia dovanoti. Be to, jūs negalite žinoti, kur žmogus vyks po renginio ir ar jis turės galimybę dovaną patogiai vežtis su savimi. Net ir aplinkai draugiška dovana tampa nedraugiška aplinkai, jei gavėjui jos nereikia!

Jei norite padėkoti už bendradarbiavimą, galite padovanoti skaitmenines nuotraukas iš renginio. Tada žmogus pats galės pasirinkti, ką su jomis daryti – išsaugoti asmeniniam naudojimui, paskelbti socialiniuose tinkluose ar ištrinti.

Raginkite partnerius atsisakyti suvenyrų

Nemokami suvenyrai, tikėtina, greitai keliaus į sąvartyną.

Galite save pristatyti renginio dalyviams, dalydamiesi patirtimi, įspūdžiais, emocija, o ne daiktais. Pavyzdžiui, kurkite žaidimus, viktorinas ir diskusijas, kuriose pasakojama apie jus arba Jūsų partnerius.

Pakeiskite aplinkai nedraugiškas dalyvių apyrankes

Jei reikia, naudokite popierines, medvilnines renginio apyrankes arba antspaudus ant odos. Plastikinių ar sintetinių apyrankių gamyba reikalauja daug išteklių, be to, jos nėra perdirbamos.

Spausdinimui rinkitės perdirbtą popierių

Tokiu būdu galima sutaupyti gamtos išteklių naujo popieriaus gamybai, bei sukurti mažiau teršalų.

Neleiskite į vandens telkinį daiktų, kuriuos po to sunku surinkti

Neleiskite į vandenį tokių daiktų kaip dirbtinių gėlių vainikai, laiveliai ir pan. Jei šiuos daiktus nuneša srovė, jie tampa atliekomis ir užteršia vandens telkinį.

Neleiskite į dangų objektų, kuriuos sunku surinkti

Neleiskite į dangų helio balionų, nešaudykite konfeti, nepaleiskite popierinių žibintų ir kitų daiktų, kurių vėliau neįmanoma surasti ir surinkti. Vietoje to galite naudoti muilo burbulus, šviesos žaidimus, dekoracijas iš natūralių medžiagų (lapų, gėlių, šiaudų ir kt.)

Balionai anksčiau ar vėliau nukris ant žemės, todėl paleisti helio balionus į orą – tai tas pats, kaip ant žemės numesti susprogdintą. Skirtumas tik tas, kad paleidimo į dangų atveju, mes nežinome, kur ši šiukšlė nusileis. Balionai gali nuskristi net kelis šimtus kilometrų ir užteršti saugomas teritorijas. Konfeti suteikia džiaugsmą vos kelioms sekundėms, tačiau jų gamyba reikalauja išteklių ir sukelia taršą, o ir jų surinkimas bei utilizavimas po renginio yra labai sudėtingas. Ypač sunku juos surinkti, jei konfeti iššaujami lauke, įsivelia į žolę, samaną ir pan. Todėl jų naudoti nerekomenduojama. Raginkite ir renginio dalyvius (pavyzdžiui, muzikantus) taip pat nenaudoti tokių šou elementų savo pasirodymuose. Niekada renginiuose neleiskite į orą žibintų, kurie pagaminti iš popierinio kupolo ir skrenda su viduje degančia ugnimi. Žibintai kažkuriuo momentu užges ir nukris ant žemės, virsdami iš daug skirtingų neperdirbamų medžiagų pagaminta šiukšle. Tačiau blogiausiu atveju jie, leisdami žemyn, gali padegti pastatus, išdžiūvusią žolę ūkininko valdose ar medžius saugomose gamtinėse teritorijose.

Latvijoje, Slyterės nacionaliniame parke, rastas balionas, kuris pakilo į dangų iš prekybos centro, esančio už 600 kilometrų Varšuvoje.

2019 m. Rygoje buvo surengtas mokytojų piketas, kuriame buvo reikalaujama didesnio darbo užmokesčio. Demonstracijos metu į dangų paleidę daugybę helio balionų, mokytojų profesinės sąjungos nariai susilaukė didelio visuomenės pasmerkimo. Šis atvejis rodo, kad visuomenei rūpi atsakingas organizacijų požiūris į aplinką.

Dėl atliekų rūšiavimo kreipkitės į tvarkytoją

Susisiekite su atliekų tvarkytoju dėl atliekų rūšiavimo galimybių ir sąlygų. Tinkamai išrūšiuotas stiklo ir lengvųjų pakuočių (popierius, metalas, plastikas) pakuotes atliekų tvarkytojas išveža nemokamai. Tačiau, norint atliekas išrūšiuoti teisingai, reikia pasikonsultuoti su atliekų tvarkytoju, nes įvairiose savivaldybėse rūšiavimo taisyklės gali skirtis.

Numatykite, kur gali susidaryti rūšiuojamos atliekos

Numatykite, kur renginyje susidarys rūšiavimo atliekos ir atitinkamai sudarykite galimybes jas rūšiuoti. Įvairiuose renginiuose susidaro skirtingų rūšių atliekos. Numačius, kokios atliekos susidarys, rūšiavimas bus efektyvesnis ir paprastesnis renginio dalyviams. Keleto dienų renginiuose tikrai bus numatyta tiekti dalyvių maitinimą, tad reikėtų numatyti galimybę atskirai rūšiuoti maisto atliekas. Renginiuose dažnai rūkoma, todėl atskirkite rūkymo zonas ir jose taip pat pastatykite specialias dėžes elektroniniams rūkymo prietaisams surinkti (juos galima perduoti atliekų tvarkytojams nemokamai kaip mažus elektroninius įrenginius).

Apie rūšiavimo galimybes informuokite visus dalyvius – svečius, apsaugos darbuotojus, maisto tiekėjus

Informuokite svečius, apsaugos darbuotojus, tvarkytojus maisto tiekėjus ir techninius darbuotojus. Jei apie būtinybę rūšiuoti nebus informuoti visi dalyvaujantys asmenys, rūšiavimas nebus sėkmingas. Apie tai svarbu informuoti tiek prieš renginį (ypač tai taikoma darbuotojams), tiek renginio metu (aiškiai nurodant ir primenant, kokių atliekų rūšiavimo konteineryje neturi būti, pavyzdžiui, nešvarios, šlapios popierinės pakuotės).

Igyvendinkite šviečiamąją veiklą apie atliekų rūšiavimą

Švieskite renginio dalyvius apie atliekų rūšiavimą bendradarbiaudami su nevyriausybinėmis organizacijomis ir atliekų tvarkytojais. Būtent atliekų tvarkytojai ir atliekų tema besidominčios nevyriausybinės organizacijos yra geriausiai susipažinusios su atliekų rūšiavimo niuansais konkrečioje teritorijoje.

Irenkite atskiras vietas rūkymui

Sukurkite atskiras zonas rūkymui, pastatydami pelenines su dangčiais ir elektroninių rūkymo prietaisų surinkimo dėžes. Pasakykite žmonėms, rūkantiems vietose, kuriose rūkyti negalima, kad tai draudžiama ir nurodykite, kur tai leidžiama daryti.

Jeigu bus rūkoma visur, nuorūkos mėtysis visoje renginio teritorijoje, o ne bus surinktos į pelenines. Cigarečių nuorūkos – plastikinis gaminyš, kuris gamtoje nesuyra metų metus, be to, jame esančios kenksmingos medžiagos patenka į gamtą. Svarbu atskirai rinkti ir elektroninius rūkymo prietaisus – jei šie prietaisai nebus renkami atskirai, jie pateks į gamtą arba buitines atliekas. Dalį jų bus galima perdirbti tik tada, jei jie bus surinkti atskirai.

Itraukite dalyvius į teritorijos tvarkymą

Už surinktas atliekas pasiūlykite kažką naudingo ar nemokamo. Jei tai yra kelių dienų trukmės renginys, vadinasi, teritorija turės būti tvarkoma jam dar vykstant. Dalis lankytojų mielai įsitrauks į festivalio aplinkos tvarkymą, jei turės galimybę nemokamai gauti maisto ar gėrimų. Tačiau šiuokštu už darbą nesiūlykite suvenyrų ar dovanėlių – tai dar padidins šiukšlių kiekį.

Vokietijoje vykstančiame festivalyje „Hurricane“, svečiai atnešę surinktas plastiko atliekas, gauna „kreditą“, kurį galima panaudoti festivalio teritorijoje veikiančioje maisto prekių parduotuvėje. Tai ne tik palengvina atliekų tvarkymą festivalio metu, bet ir netiesiogiai skatina lankytojus su savimi atsivežti mažiau maisto. Pirma, festivalio dalyviui nereikia tempti sunkaus krepšio, antra, tai suteikia galimybę apsipirkti, neišleidžiant pinigų, taip pat nereikia su savimi turėti didelių maisto atsargų. Atsivežę per daug maisto festivalio dalyviai jo nesuvalgo ir produktai virsta atliekomis.

Informuokite, kiek šiukšlių surinko publika

Pasidalinkite informacija, kiek atliekų buvo perduota perdirbti, kiek buitinių atliekų pateko į sąvartyną. Informuokite apie savo kito renginio tikslus ir padėkokite visiems prisidėjusiems už pastangas mažinti atliekų kiekį.

Taip jūs ne tik sukursite atsakingo organizatoriaus įvaizdį, bet ir leisite visiems besidomintiems sekti tai, kas jau padaryta ir ką planuojama daryti.

Naudokite daugkartinius indus

Daugkartiniai indai yra stabilesni, nesudrėksta, mažiau įkaista, juos lengviau laikyti rankose jų nesuspaudžiant. Taip pat lengviau valgyti, naudojant tvirtus metalinius įrankius, o ne lengvus plastikinius šaukštus, šakutes ir peilius. Net tada, jei, pavyzdžiui, peilis yra pagamintas iš medžio, su juo ką nors supjaustyti yra nepalyginamai sunkiau. Be to, jei netyčia suspaudžiamas vienkartinis plastikinis puodelis, gėrimas iš jo išsilieja. Daugkartiniai indai leidžia lengviau ir patogiau pavalgyti ir atsigerti. Renginių organizatoriai, kurie savo organizuojamuose koncertuose, diskusijose ir sporto renginiuose yra naudoję tiek vienkartinius, tiek daugkartinius indus, pripažįsta, kad, pasibaigus renginiui, pamatyti teritoriją, kuri nėra nusėta plastikiniais puodeliais – tikras malonumas. Jei, jūsų manymu, kol kas nėra galimybių visiems renginio dalyviams parūpinti daugkartinio naudojimo indų, suteikite juos bent daliai žmonių, pavyzdžiui, darbuotojams arba VIP svečiams.

Rygoje vykstančiame festivalyje „Kometa“ dalis vienkartinų indų pakeičiami keramikiniais ir stikliniais. Festivalyje veikia indų spinta su paaukotais ir padovanotais indais. Kiekvienas lankytojas gali juos pasiimti ir įsipilti kavos ar pavalgyti pietus. Po to žmogus pats išsiplauna indus ir vėl padeda juos į lentyną. Festivalio organizatoriai teigia, kad iki šiol problemų dėl lankytojų saugumo nekilo – svečiai su indais elgiasi atsakingai, atsargiai juos naudoja, todėl indai nedūžta, o stiklo šukės nekelia pavojaus aplinkiniams.

Įdiekite depozitinių stiklinių / depozitinių puodelių sistemą

Stiklines, kurios yra pagamintos iš keramikos, stiklo ar kietojo plastiko galima naudoti begalę kartų, o vartotojo sumokėtas depozitinis mokestis skatina dalyvius šiuos daugkartinio naudojimo indus grąžinti. Todėl depozitinės stiklinės ar puodeliai neatsiduria ant žemės ar gamtoje. Žinoma, bet kurio renginio organizatorius tvarko jo teritoriją renginiui pasibaigus, tačiau reikia nepamiršti, kad vienkartiniai plastikiniai puodeliai yra labai lengvi – numetus juos ant žemės, vėjas gali lengvai juos nunešti gerokai už renginio teritorijos. Tokia šiukšlė teoriškai tai nėra renginio organizatoriaus atsakomybė, tačiau praktiškai gyventojai šias atliekas sies su renginiu. Lietuvoje festivalyje „Mėnuo Juodaragis“ jau buvo naudojamos depozitinės stiklinės – tai daugkartinio naudojimo kietojo plastiko stiklinės, kurių naudojimas nesibaigia po vieno gėrimo. Jos ir toliau „dirba“ daugelyje festivalių metų metus, yra puoštą festivalio pavadinimu ir simbolika, todėl kai kurie jas parsiveža namo kaip suvenyrą.

Panaši sistema egzistuoja kai kuriuose kalėdiniuose turgeliuose, pavyzdžiui, Vokietijos Kylio mieste, Austrijos Vienoje. Ten už keramikinį puodelį karšties gėrimams sumokama keletas eurų. Tie lankytojai, kurie nori pasilikti puodelį, gali tai padaryti – laikoma, kad jie jį įsigijo, sumokėdami pradinį įnašą. Tie, kuriems nereikia šio puodelio, gali jį grąžinti ir atgauti sumokėtus pinigus. Toks gėrimų tiekimo žmonėms būdas yra ne tik draugiškesnis aplinkai. Taip pat svarbu, kad karštą gėrimą lengviau laikyti kietame, storame inde su ąsele, nei ploname, įkaitusiame plastikiniame ar popieriniame puodelyje be jokios rankenėlės.

Kaip veikia depozito sistema?

Lankytojas „nusiperka“ pirmąją stiklinę už keletą eurų ir nuolat ją turi su savimi pirkdamas bet kokį gėrimą. Kitais atvejais galimas variantas, kai kiekvieną kartą, perkant gėrimą, gėrimo pardavėjas paima nešvarią stiklinę ir mainais patiekia gėrimą naujoje. Kai lankytojas nusprendžia, kad daugiau nebegers, jis gali grąžinti savo stiklinę ir atsiimti vadinamąjį depozitą – kelių eurų sumą. Tie renginių organizatoriai, kurie jau naudojo depozitines stiklines, pripažįsta, kad labai džiaugiasi, jog po renginio prieš nebemato plastikiniais bokalais nusėtos teritorijos. Be to, reikia atsižvelgti į tai, kad vėjas gali lengvai nupūsti lengvus vienkartinius plastikinius puodelius iš renginio teritorijos, todėl argumentas, kad teritorijos tvarkytojas po renginio surinks šiukšles, yra tiesa tik iš dalies - bus surinktos tik tos atliekos, kurios bus toje teritorijoje.

Po renginio storo plastiko stiklinės yra išplaunamos ir naudojamos kitame renginyje.

Pasirūpinkite galimybe festivalio dalyviui bet kada įsipilti geriamo vandens į gertuvę

Taip išvengsite nereikalingų plastikinių gėrimų butelių atliekų. Nors įprastai šie buteliai yra rūšiuojami ir perdirbami, perdirbimui taip pat reikia išteklių. Todėl lengviausia tokių – ir perdirbamų – atliekų nesukurti.

Raginkite dalyvius atsinešti savo indus

Paraginkite svečius atsinešti savo maisto dėžutes ir šilumą išlaikančius puodelius maistui bei gėrimams – tai sumažins vienkartinių indų poreikį. Priminkite ir maisto tiekėjams, kad tokių indų naudojimas yra tik sveikintinas. Tokiu būdu galima sumažinti vienkartinių indų poreikį.

Atskirai nurodykite vienkartinių indų kainą

Maitinimo zonoje, kur maistas parduodamas vienkartinuose induose, atskirai nurodykite šių indų kainą. Kitaip tariant, rašykite patiekalo kainą ir atskirai – indo kainą arba pakuotės mokestį.

Nurodyta kaina vartotojui primena, kad net ir paprastas plastikinis indas kainuoja. Tai skatina ieškoti būdų, kaip nemokėti šio mokesčio, pavyzdžiui, kitą kartą į festivalį atsivežti daugkartinius indus.

Į kelių dienų trukmės renginius skatinkite svečius atsinešti mažiau maisto ir gėrimų

Nesuvalgytas maistas pasibaigus renginiui tampa atlieka. 2019 m. Latvijoje vykusiame festivalyje „Laba daba“ 40 % pavyko sumažinti išvežamų buitinių atliekų kiekį, lyginant su praėjusiais metais. Svarbiausias žingsnis, siekiant šio tikslo, buvo visuomenės švietimas, kaip į renginį atsivežti mažiau maisto ir gėrimų, kaip tiksliau apskaičiuoti, kiek suvalgysite. Ankstesniais metais festivalio teritorijoje mėtydavosi palikti maisto produktai, tačiau 2019-aisiais tokių atliekų buvo labai nedaug. Festivalio organizatoriai džiaugėsi ne tik mažesne žala aplinkai, bet ir mažesne atliekų išvežimo išlaidomis.

Suteikite galimybę išsinuomoti vietą palapinei ir netgi pačią palapinę

Žmonėms, kurie namuose neturi palapinės, tai bus galimybė ramiai pernaktuoti palapinių miestelyje neperkant daikto, kurio vėliau neturės progos panaudoti. Galimybė išsinuomoti vietą su jau pastatyta palapine pravers ir tiems, kurie nenori ardyti palapinės ir vežtis jos namo – jeigu yra galimybė išsinuomoti jau pastatytą palapinę, lankytojas galės tiesiog vykti namo, nesukdamas galvos, kaip sutvarkyti savo nakvynės vietą.

„Positivus“ festivalyje dalyviams pasiūlyta išsinuomoti palapinę ir joje pernaktuoti. Dalyviai galėjo išsinuomoti palapinę ir nesijaudinti dėl jos gabenimo į ir iš festivalio. Iš kur gauti palapinių? Pasiūlykite tokią idėją turizmo prekių ar renginių inventoriaus nuomos įmonėms. Galbūt pavyks bendradarbiauti, tuo metu palapines nuomojanti įmonė uždirbs papildomo pelno.

Skatinkite lankytojus nepalikti savo daiktų renginio teritorijoje

Renginio teritorijoje palikti daiktai virs atliekomis.

Maitinimas

Mūsų suvartojamas maistas daro didelę įtaką aplinkai. Žemės ir vandens išteklių naudojimas produktams užauginti – tai tik keli pavyzdžiai. Todėl svarbu išmanyti maisto gamybos sistemas ir, organizuojant renginius, stengtis užtikrinti kuo mažesnę poveikį gamtai ir klimatui. Organizatoriai turi galimybę lankytojams ir dalyviams pasiūlyti aplinkai draugiškesnio maisto pasirinkimą. Tokiu būdu galima sumažinti tiek atliekų kiekį, tiek maisto gamybos metu išmetamas CO₂ emisijas bei suvartojamų išteklių kiekį.

Maisto poveikis aplinkai susijęs ir su visu tuo, kas vyko iki produktų atgabenimo į renginį, tai yra auginimas, žemės ūkio paskirties žemės paruošimas (gali būti, buvusių gamtos teritorijų pavertimas žemės ūkio paskirties žeme), laukų tręšimas, purškimas pesticidais, transportavimas, pakavimas.

Sudarykite klimatui draugišką valgiaraštį

Renginyje siūlykite mažiau mėsos ir daugiau augalinės kilmės produktų. Informuokite apie tai tiek maisto tiekėjus, tiek lankytojus. Veiksmingas būdas sumažinti anglies dvideginio ir metano emisijas – valgyti mažiau mėsos ir pieno produktų.

Gyvuliams užauginti ir pamaitinti reikia didelių žemės plotų – šiandien jiems skiriama 77 % žemės ūkio paskirties žemės, tačiau iš šio ploto sukuriama tik 18 % kalorijų ir 37 % baltymų, kuriuos suvartoja žmonės. Likusią (didžiąją) dalį kalorijų ir baltymų gauname iš augalinio maisto. Bendras transporto išmetamas CO2 kiekis yra nereikšmingas (6 %), palyginti su tuo, kuris susidaro, auginant produktus maistui. Gyvulininkystės kuriamas CO2 pėdsakas yra beveik toks pat, kaip ir šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis, kuris išskiria iš gaminio pakuotės (5 %).

Daugiau informacijos:

<https://ourworldindata.org/agricultural-land-by-global-diets>

<https://ourworldindata.org/food-ghg-emissions>

Rinkitės vietinius produktus pagal sezoną

Vaisių ir daržovių auginimas šiltnamiuose reikalauja daug energijos. Todėl geriau rinktis tuos produktus, kuriuos galima auginti lauko sąlygomis. Transportuojant produktus taip pat susidaro CO2 emisijos, todėl – kuo mažiau reikia juos vežti, tuo geriau. Vasarą vykstančiuose renginiuose nesiūlykite apelsinų ar bananų, verčiau – vietines braškes, mėlynės, agrastus ir kitas gėrybes.

Žiemą pasiūlykite daugiau šakniavaisių ir ankštinių daržovių, kurie saugomi nuo rudens sezono.

Rinkitės ekologišką, sertifikuotą maistą ir tokius produktus, kuriems užauginti nebuvo naikinamos vietinės ekosistemos

Ekologiški produktai užauginami ūkininkaujant natūraliais metodais – nenaudojant sintetinių cheminių medžiagų, tokių kaip pesticidai, mineralinės trąšos ir pan. Būtina ūkininkavimo sąlyga – sveikas dirvožemis, kuris yra natūralus ir gyvas, su įvairia flora ir fauna. Siekiant padidinti derlių dirvožemyje skatinami gyvybingumo procesai. Ekologinis ūkininkavimas grindžiamas sveiku ir turtingu dirvožemiu, kuriame augdami augalai, daržovės patys gali kovoti su kenkėjais ir ligomis.

Tradiciniame žemės ūkyje kasmet sunaudojama tūkstančiai tonų žmogaus sukurtų pesticidų, kurie teršia dirvožemį, vietinius vandens telkinius ir netgi atsiduria mūsų lėkštėje. Cheminės medžiagos, kurios skirtos naikinti kenkėjams, neišvengiamai paveiks ir vietinę laukinę gamtą bei aplinką.

Europos Sąjungos ekologiško maisto sertifikatas arba Žalias

Šis sertifikatas garantuoja, kad maistui auginti nebuvo naudojamos sintetinės trąšos, pesticidai ir antibiotikai.

„Rainforest Alliance“ sertifikatas

Sertifikatas galioja atogrąžų klimato sąlygomis užaugintiems žemės ūkio produktams (ar gaminiams, kurie tokių produktų turi savo sudėtyje), tokiems kaip kava, šokoladas, bananai, arbata ir kt. Šis sertifikatas nereiškia, kad nebuvo naudojami sintetiniai pesticidai ir mineralinės trąšos, tačiau juos naudojant, taikomi griežti reikalavimai.

Sertifikatas garantuoja, kad, kuriant ūkį, nebūtų niokojamos ekosistemos ir žemės ūkio pasėliai augtų kartu su šiose teritorijose jau anksčiau augusiais medžiais, krūmais ir kitais augalais, taip išsaugant biologinę įvairovę, kuri šioje klimato zonoje labai nukenčia būtent dėl žemdirbystės.

„Sąžiningos prekybos“ sertifikatas

Jame dėmesys skiriamas socialiniam ir ekonominiam teisingumui. Sąžiningos prekybos judėjimo ženklavimo standartai įpareigoja sertifikuotas organizacijas užtikrinti, kad jų darbo aplinkoje ar tiekimo grandinėje būtų laikomasi šių principų: Ražotājs saņem godīgu samaksu par savu preci;

1. Gamintojas gauna teisingą atlygį už savo gaminį;
2. Gamyboje laikomasi demokratijos ir socialinės lygybės;
3. Skatinamas gamybinių organizacijų ekonominis augimas, o gamyba vykdoma, atsižvelgiant į saugios aplinkos reikalavimus.

FLO Fairtrade – tai Europoje geriausiai žinoma sąžiningos prekybos sertifikavimo sistema. Organizacija sertifikuoja įvairius produktus, kurių sudedamąsias dalis teikia besivystančios šalys. Daugiausia parduodami būtent maisto produktai: kava, bananai, kakava, arbata, cukrus, medus, sultys, ryžiai, prieskoniai, vynas. Mažiau populiarūs **Fairtrade FLO** produktai: medvilnė, rankų darbo gaminiai, juvelyriniai dirbiniai (auksiniai ir sidabriniai), gėlės.

Daugiau informacijos:

1. <https://globalecolabelling.net/>
2. <https://ekomarkejums.lv/>
3. <https://www.zalabriviba.lv/ilgtspejigs-paterins/ekomarkejums/>
4. <https://www.varam.gov.lv/lv/informacija-par-eiropas-ekomarkejumu>

Išsiaiškinkite, kiek apytiksliai žmonių renginyje ketina pavalgyti

Tai leis suplanuoti patiekalų kiekį ir nesukurti maisto atliekų.

Atsakingai informuokite maisto tiekėjus

Informuokite maisto tiekėjus apie valgančiųjų skaičių, valgymo laiką, kitus maisto tiekėjus ir maisto zonos sąlygas, dydį, specifiką. Kad maisto tiekėjas žinotų, ką pasiūlyti, jis turi žinoti, ką siūlys kiti, taip pat, ar, pavyzdžiui, lankytojai valgydami galės atsisėsti. Kai kuriuos patiekalus patogiau valgyti ir stovint, tačiau kitais atvejais galimybė atsisėsti yra labai svarbi. Nuo to priklauso, kokį meniu pasiūlys maisto tiekėjas.

Jeigu svečiai atsineš savo maistą, suderinkite kas ką atsineša

Jeigu renginį visi atsineša savo maisto, suderinkite produktus iš anksto, kad dauguma bendram stalui neatsineštų tos pačios rūšies produktų. Kuo daugiau bus vienodų produktų, tuo didesnė tikimybė, kad jie nebus suvalgyti ir kelias į šiukšlių dėžę.

Leiskite kiekvienam dalyviui pasirinkti porcijos dydį

Švediškas stalas ar sveriamos porcijos sumažins maisto atliekų kiekį: tie, kurie nelabai alkani, įsidės mažiau, alkanesni – daugiau. Taip pat kiekvienas galės pasirinkti tuos produktus, kuriuos labiausiai mėgsta.

Svarbu! Svečiams priminkite, kad į lėkštę reikėtų įsidėti mažiau maisto nei norėtųsi, vėliau bus galima įsidėti papildomai. Tai priminkite pakartotinai, ypač jei tarp renginio svečių yra vaikų, kurių lėkščių turinį parenka tėvai.

Net tuo atveju, jei renginio specifiškai neleidžia organizuoti maitinimo su savitarna, apgalvokite, gal nors dalį dalyvių galėtumėte pamaitinti pagal šį principą. Jei pernelyg sudėtinga tokį maitinimą parūpinti visiems svečiams, galbūt atlikėjai ar lektoriai gali valgyti atskirai, pasiidami maistą nuo švediško stalo.

Venkite mažų pakuočių

Prieskoniai, cukrus, grietinėlė kavai didesnėse pakuotėse bus ne tik aplinkai draugiškesnis, bet ir pigesnis pasirinkimas. Apsvarstykite šias galimybes:

- ✓ cukrus – ne mažose popierinėse pakuotėse, o cukrinėje su dozatoriumi;
- ✓ druska ir pipirai – ne mažose pakuotėse, o prieskonių induose;
- ✓ ne mažos pieno pakuotės kavai, o pieno pakuotė ar ašotėlis su pienu.

Informuokite lankytoją apie porcijos dydį

Nurodykite indų matmenis arba porcijos kiekį gramais. Tai leis klientui įvertinti, kokio kiekio jam reikia (Ar imti ir pagrindinį patiekalą, ir sriubą? O gal tik sriubą? Ar pilve atsiras vietos ir desertui?) Tai sumažins galimybę įsidėti per didelę porciją.

Suteikite galimybę nemokamai įsipilti vandens į savo gertuvę

Tai padės išvengti nereikalingų plastikinių vandens buteliukų šiukšlių kiekį.

Raginkite naudoti savo indus

Raginkite lankytojus atsinešti savo vandens gertuves ir maisto dėžutes, o maisto tiekėjų paprašykite mandagiai aptarnauti klientus su savo indais. Jei žmonės matys, kad juos be surauktų antakių aptarnauja ir įdeda maistą į jų dėžutes ar pila gėrimą į jų puodelį ar gertuvę, jie mielai tai darys ir kitą kartą. Tai padės sumažinti renginio metu susidarantių atliekų kiekį.

Padėkokite visiems, kurie atsinešė savo indus

Padėkokite visiems, kurie atsinešė savo indus, pasirinko aplinkai draugiškesnius patiekalus ir pirkto tokias porcijas, kurias suvalgė, o ne didesnes. Tai pradžiugins ne tik tuos, kurie buvo aktyvūs, mažinant renginio atliekų kiekį. Kiti, išgirdę šią žinutę, galbūt pagalvos apie savo veiksmus, be to, visiems bus pranešta, kad dirbate atliekų mažinimo linkme ir, kad kažkas pavyko.

Nenaudokite vienkartinių indų

Alternatyva: depozitiniai indai ir savitarnos indų spinta. Ir dideliuose renginiuose tai yra įmanoma. Kaip? Naudokite daugkartinio naudojimo depozitines stiklines arba tiesiog daugkartinius indus.

Daugkartiniai indai yra stabilesni, nesudrėksta, mažiau įkaista, juos lengviau laikyti rankose jų nesuspaudžiant. Ir valgyti yra lengviau, naudojant tvirtus metalinius įrankius, o ne lengvus plastikinius šaukštus, šakutes ar peilius. Net tada, jei, pavyzdžiui, peilis pagamintas iš medžio, su juo ką nors supjaustyti yra nepalyginamai sunkiau. Be to, netyčia suspaudus vienkartinį plastikinį puodelį, gėrimas iš jo išsilieja. Daugkartiniai indai leidžia lengviau ir patogiau pavalgyti ir atsigerti. Renginių organizatoriai, kurie savo organizuojamuose koncertuose, diskusijose ir sporto žaidynėse yra naudoję ir vienkartinius, ir daugkartinius indus, pripažįsta, kad, pasibaigus renginiui, pamatyti teritoriją, kuri nėra nusėta plastikiniais bokalais, yra tikras malonumas.

Latvijoje keliuose festivaliuose jau buvo naudojamos depozitinės stiklinės – tai daugkartinio naudojimo kietojo plastiko stiklinės, kurių gyvenimas nesibaigia po vieno gėrimo. Jos ir toliau „dirba“ daugelyje renginių metų metus.

Kaip tai vyksta?

Lankytojas „nusiperka“ pirmąją stiklinę už keletą eurų. Kiekvieną kartą, perkant gėrimą, gėrimo pardavėjas paima nešvarią stiklinę ir mainais patiekia gėrimą naujoje stiklinėje. Arba lankytojas nuolat turi savo stiklinę / bokalą su savimi, ir gėrimai yra pilami tik į jo tarą. Kai lankytojas nusprendžia, kad daugiau nebegers, jis gali grąžinti savo stiklinę mainais už pradinį kelių eurų įnašą.

Tie renginių organizatoriai, kurie jau naudojo depozitines stiklines, pripažįsta, kad labai smagu po renginio neišsvysti plastikiniais bokalais nusėtos teritorijos. Be to, reikia atsižvelgti į tai, kad vėjas gali lengvai nupūsti lengvus vienkartinius plastikinius puodelius iš renginio teritorijos, todėl argumentas, kad teritorijos tvarkytojas po renginio surinks atliekas, yra netikslus. Iš tiesų bus surinktos tik tos šiukšlės, kurios bus renginio teritorijoje.

Po renginio depozitiniai bokalai išplaunami ir naudojami kitame renginyje (Lietuvoje tokią paslaugą teikia įmonė „CupCup“).

Panaši sistema egzistuoja ir kai kuriuose kalėdiniuose turgeliuose, pavyzdžiui, Vokietijos Kylio mieste, Vienoje, Austrijoje. Tik ten lankytojams dalinami keraminiai puodeliai su šventės simbolika. Už tokį puodelį lankytojas sumoka kelis eurus, tuomet į jį pilami karšti gėrimai. Tie lankytojai, kurie nori pasilikti puodelį, gali tai padaryti – laikoma, kad žmogus puodelį tiesiog įsigijo sumokėdamas tuos kelis eurus.

Tie, kuriems nereikia šio puodelio, gali jį grąžinti ir už tai atgauti sumokėtus pinigus. Toks gėrimų patiekimo pasirinkimas yra ne tik draugiškesnis aplinkai. Karštą gėrimą lengviau laikyti kietame, storame inde su ąsele, nei ploname, įkaitusiame plastikiniame ar popieriniame puodelyje.

Lietuvos festivalyje „Zero Waste Fest“ bei „Žaltytis“, „Masters of Calm“ vienkartiniai indai pakeičiami keramikiniais, stikliniais indais arba dalyvių atsivežtomis pietų dėžutėmis ir daugkartiniais puodeliais. Festivalyje „Zero Waste Fest“ dažniausiai yra indų stalas indais. Kiekvienas lankytojas gali juos pasiimti ir įsipilti kavos ar pavalgyti pietus. Po to valgytojas pats išsiplauna indus ir vėl padeda juos džiūti ant stalo. Svečiai su indais elgiasi atsakingai, atsargiai juos naudoja, todėl indai nedūžta, o stiklo šukės nekelia pavojaus aplinkiniams.

Jeigu dėlto nepavyksta išvengti vienkartinų indų, imkite papildomą pakuotės mokestį

Tai primins festivalio dalyviui, kad nieko nėra nemokamo ir šie indai taip pat turi savo kainą. Jei tai plastikiniai indai, Latvijoje šis reikalavimas yra privalomas.

Maisto perteklių pasiūlykite renginio darbuotojams

Šiam tikslui paruoškite maisto dėžutes arba paprašykite, kad jas parūpintų maitinimo įstaiga. Tai lengviausias būdas išvengti maisto švaistymo – maisto atidavimo darbuotojams nereikia kažkaip ypatingai suderinti ar įregistruoti. Beveik trečdalis žemės ūkio paskirties žemės naudojama užauginti maistui, kuris niekada nebus suvalgytas. Taip beprasmiškai naikinama biologinė įvairovė, eikvojamas vanduo, susidaro tarša ir CO2 emisijos.

Peržiūrėkite: <https://www.fao.org/news/story/en/item/196402/icode/>

Aukokite maistą

Perteklinį maistą aukokite labdaros organizacijoms. Sužinokite, kokios taisyklės taikomos maisto aukojimui. Kiekvienoje šalyje yra žmonių, kuriems trūksta maisto. Tokiu būdu galite padaryti 2 gerus darbus – sumažinti maisto atliekų ir padėti tiems, kuriems to reikia.

Kompostuokite maisto atliekas

Jei reikia, susisieki su atliekų tvarkytoju arba nevyriausybinėmis organizacijomis (Lietuvos dirvožemininkų draugija, bendruomenės daržai Antakalnyje, Pilaitėje), kad sužinotumėte, kaip tai daroma.

Kompostavimas atliekas pavers vertinga medžiaga, kurią dar bus galima panaudoti žemės ūkyje ar daržininkystėje. Galite jas naudoti savo teritorijai apželdinti arba perduoti tiems, kurie augina daržoves.

Kompostą galite gaminti ir renginio teritorijoje, o į šią veiklą įtraukti ir renginio dalyvius bei svečius. Naudodami šį kompostą kitais metais renginyje galite sukurti, pavyzdžiui, gėlių lysvę. Tai leistų apie šią gerąją praktiką komunikuoti ir kitais metais. Tai būtų puiki edukacinė veikla su geruoju pavyzdžiu, tačiau, kad pavyktų, būtina pasikviesti kokį nors kompostavimo ekspertą.

Atskirkite maisto atliekas

Maisto atliekas atskirkite nuo bendro srauto (raginkite visus dalyvius taip elgtis) ir perduokite jas atliekų tvarkytojui kaip biologiškai skaidžias atliekas.

Šios atliekos turėtų keliauti į perdirbimo įmonę, kurioje iš jų bus pagamintas kompostas arba biodujos (priklausomai nuo perdirbimo įmonės specifikos).

Užsirašykite, kokios rūšies patiekalai dažniausiai nesuvalgomi

Kitą kartą sumažinkite (ar maisto tiekėjams patarkite sumažinti) šių patiekalų kiekį. Taip sumažinsite maisto švaistymą.

Venkite apgaulingų sprendimų

Popierinės stiklinės ir puodeliai yra padengti plastikine danga, kuri apsaugo, kad indas, gavęs drėgmės nesušlaptų ir neiširtų. Taigi neva popierinė stiklinė galutinai nesuirs nei komposto krūvoje, nei sąvartyne, nei gamtoje.

Kompostuojamos bioplastiko stiklinės

Gali atsitikti taip, kad gamintojas nurodo, jog tam tikros stiklinės yra kompostuojamos. Teoriškai gali būti, kad jas galima kompostuoti. Tačiau reikia suprasti, kokiomis sąlygomis. Turėtumėte paklausti savo atliekų tvarkytojo, ar jis turi tokias sąlygas ar įrenginius, tokio tipo atliekoms perdirbti.

Jei stiklinės tikrai yra kompostuojamos, jas reikės surinkti atskirai. Jos nebus tinkamos kompostuoti kartu su buitinėmis atliekomis sąvartyne. Kompostavimą užtikrina tam tikrų sąlygų visuma (oras, temperatūra ir kt.). Jeigu nurodyta, kad stiklines galima kompostuoti komposto krūvoje, tuomet jas reikėtų nugabenti į komposto krūvą. Jeigu nurodyta, kad jas galima kompostuoti pramoniniuose įrenginiuose, reikėtų pasitarti su atliekų tvarkytoju, ar jis tokius įrenginius turi.

Pasakokite lankytojams apie maisto atliekas

Pasidalykite ir sąlyginai bloga žinia – papasakokite, koks kiekis maisto po renginio atsidūrė sąvartyne. Išsikelkite tikslą kitais metais sumažinti maisto atliekų kiekį.

Tai parodys visuomenei ir renginio dalyviams, kad ši tema ir problema Jums svarbi ir, kad jūs stengiatės pagerinti situaciją.

Energija ir vanduo

Energija ir vanduo – tai vieni pagrindinių išteklių, kurių reikia, kad pagamintume praktiškai bet ką.

Energija reikalinga ne tik apšvietimui ir garsui, bet ir maistui gaminti bei gėrimams šaltai laikyti. Renginių filmavimas ir vaizdo failų saugojimas, apdorojimas ir transliacijos taip pat reikalauja energijos išteklių, todėl net ir svečiams renginyje „dalyvaujant“ nuotoliniu būdu, energijos suvartojimas ir CO2 emisijos niekur nedingsta.

Savo ruožtu vanduo yra būtinas gyvybei palaikyti, socialinei ir ekonominei gerovei, ekosistemų apsaugai ir išsaugojimui. Vandens suvartojimas auga, didėjant pasaulio gyventojų populiacijai. Pasaulyje yra dažniau sausrų kankinamų regionų, kuriuose vandens trūkumas tampa vis dažnesnis, o daugelyje pasaulio šalių žmonėms jau dabar trūksta švaraus geriamojo vandens. Lietuvoje gyventojai vandens trūkumo nejaučia, tačiau vandens taupymas lemia neigiamo poveikio aplinkai sumažinimą.

Jei renginys vyksta po atviru dangumi, vanduo turi būti transportuojamas iki jo vietos, o tai reiškia ir energijos, ir darbo sąnaudas. Priklausomai nuo naudojimo, vanduo vėliau turi būti išvalomas, o tai yra mokama paslauga. Tiek viduje, tiek lauke karštas vanduo turi būti šildomas – tai reikalauja energijos sąnaudų. Todėl svarbu vandens nešvaistyti veltui – juk tai išteklius, kuriam tiekti naudojame energiją, leidžiame pinigų ir galiausiai sukuriame naujas CO2 emisijas. Tai kartu ir etinis klausimas – ar turėtume ką nors švaistyti vien todėl, kad šiuo metu mums to netrūksta? Žinoma, kad ne. Be to, dabartinė klimato kaita žada ekstremalių oro reiškinių. Jeigu vandens Lietuvoje mums užteks, vis tiek retkarčiais ir mūsų šalis gali pajusti neigiamą sausrų poveikį.

Venkite apgaulingų sprendimų

Vienas iš galimų apgaulingų sprendimų – tai biodyzelinas, skirtas elektros generatoriui. Teoriškai biodyzelinas galėtų būti degalai be emisijų – augalas augdamas fotosintezės procesui paima CO₂ ir kaupia jį savo audiniuose. Kai jis paverčiamas degalais, ta pati anglis sudeginama ir į atmosferą išsiskiria tas pats, ką augalas iš jos paėmė.

Paimtas 1 CO₂ vienetas – sudegintas 1 CO₂ vienetas = 0.

Tačiau praktikoje tai būtų tiesa tik tuo atveju, jei laukas pats apsiartų, sėklos pačios pasisėtų, nereikėtų naudoti nei mineralinių trąšų, nei pesticidų, derlius pats išbėgtų iš lauko ir pavirstų degalais. Visiems šiems procesams ir elementams reikia energijos ir dėl jų susidaro CO₂ emisijos. Vienintelė išimtis, kai biodyzelinas galėtų būti laikomas geresniu pasirinkimu nei tradicinis iškastinis kuras, būtų tuo atveju, jei jis būtų pagamintas iš atliekų ar likučių, kurie lieka po kitų gamybinių procesų ir kurie taip pat turi būti utilizuojami.

Todėl, jei svarstote ar naudoti biodyzeliną, klauskite pardavėjo arba gamintojo, kokia jo kilmė – ar jis pagamintas iš likučių, ar iš specialiai tam tikslui užaugintų augalų. Tai, kad naudojate biodyzeliną, greičiausiai nepadarą jūsų renginio „žaliu“.

Rinkitės elektros energiją iš atsinaujinančių išteklių

Tai padės sumažinti renginio veiklą sukuriamas CO₂ emisijas. Lietuvoje tokią

paslaugą šiuo metu siūlo keletas įmonių (pavyzdžiui, „Ignitis“). Savo ruožtu, renginių organizatoriai turi parodyti susidomėjimą ir pranešti patalpų savininkams, kad jiems svarbu, jog elektros energija būtų generuojama atsinaujinančių energijos išteklių.

Renginiuose po atviru dangumi ieškokite galimybės prisijungti prie elektros tinklo

Europoje vidutinis elektros energijos gamintojų CO₂ emisijos rodiklis sektoriuje 2018 metais buvo 0,31 t CO₂/MWh, o Lietuvos įmonės „Ignitis“ jis siekė apie 0,16 t CO₂/MWh. Tokį skirtumą galima paaiškinti gana efektyviomis kogeneracinėmis elektrinėmis. 2012 m. atliktas tyrimas rodo, kad dyzeliniame generatoriuje pagamintos elektros energijos vidutinės CO₂ emisijos yra apie 0,8–0,9 t CO₂/MWh. Šios technologijos taip pat neabejotinai tobulėja ir tampa efektyvesnės, tačiau generatoriaus gaminama elektra sukurs daug daugiau CO₂ emisijų nei tinklo elektra. Taigi bent dalies renginiui reikalingos elektros ėmimas iš elektros tinklo yra būdas mažinti galimų emisijų kiekį.

Planuokite, kiek reikės elektros generatorių

Veikdami puse savo galios generatoriai veikia neefektyviai (sudeginama palyginti daug degalų, kad būtų pagaminta mažai) ir išskiriamos didesnės CO₂ emisijos. Kruopštus elektros poreikių planavimas padės išvengti papildomų generatorių pirkimo ar nuomos dėl „rezervo“ – taip generatorių darbas taps efektyvesnis.

Sudarykite elektroninių įrenginių sąrašą

Išsiaiškinkite tikslus dalyvių poreikius – paraginkite juos surašyti kiekvieną įrenginį, kurį planuoja naudoti.

Tai padės tiksliau apskaičiuoti reikiamą elektros energijos kiekį ir suplanuoti racionalų generatorių skaičių bei išdėstymą.

Susitarkite dėl elektros suvartojimo limito, kurio negalima viršyti

Su dalyviais susitarkite dėl elektros suvartojimo limito, kurio negalima viršyti. Tai padės sumažinti CO₂ emisijas.

Įspėkite, kad viršijusiems sutartą limitą gali būti išjungta elektra arba taikomas mokestis

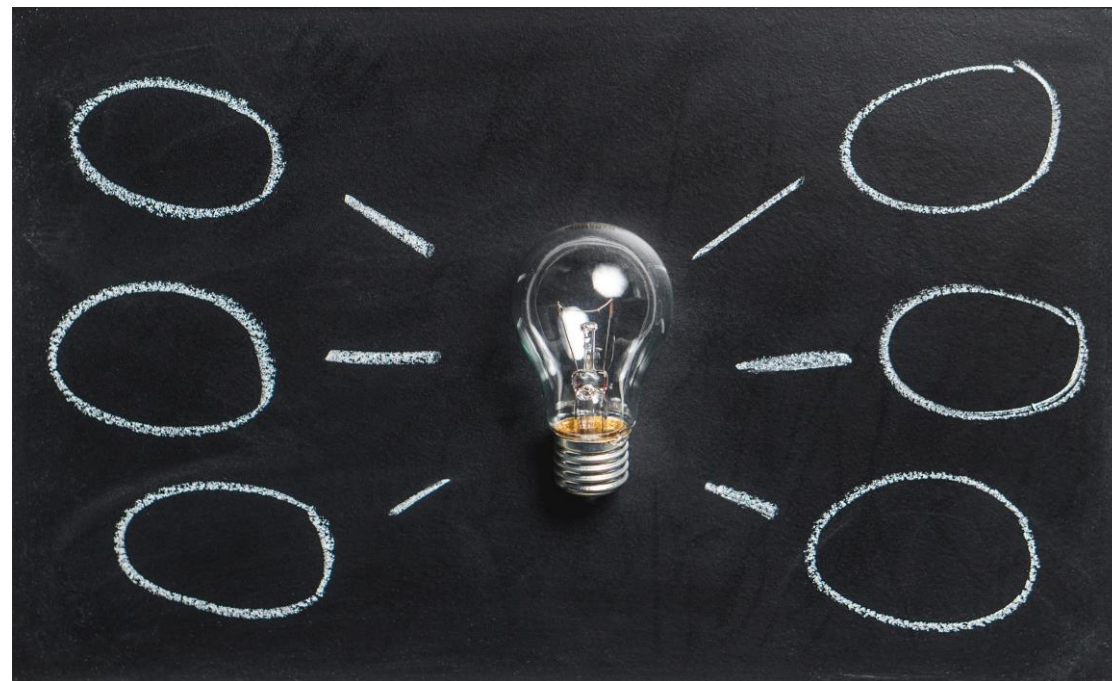
Tai padės tiksliau apskaičiuoti reikiamą elektros kiekį ir suplanuoti racionalų generatorių skaičių bei išdėstymą.

Nenaudokite apšvietimo dienos metu

Taip sumažinsite CO₂ emisijas, nepakenkdami renginiui ir dalyvių komfortui.

Patikrinkite ir aptarkite elektros energijos planą ir jo įgyvendinimą

Tai padės kiekvienam dalyvaujančiam suprasti, ar jų apskaičiavimai buvo tikslūs, o organizatoriams – ne tik tiksliai apskaičiuoti bendrą reikiamą elektros kiekį, bet ir suprasti, kada tikėtini elektros suvartojimo „pikai“ ir kokios bus didžiausios elektros sąnaudos.

Neklausykite garsios muzikos ten, kur tai nėra būtina

Koncerte ar diskotekoje, žinoma, norisi daugiau garso, tačiau maisto produktų degustacijoje ar mugėje garsi muzika gali be reikalo eikvoti energiją, netgi trukdyti dalyviams bei svečiams.

Vietoj kaitrinių lempučių rinkitės LED lemputes

Didžioji dalis renginių organizatorių ir patalpų savininkų jau perėjo prie LED apšvietimo, tačiau dar yra tokių, kurie ir toliau dirba su senomis technologijomis. Investuoti į naujo tipo apšvietimą apsimoka! Visų pirma, panašiam efektui pasiekti LED lemputės sunaudoja dešimt kartų mažiau elektros nei kaitrinės lemputės. Antra, sumažėja išlaidų, reikalingų scenos įrangimui, nes LED šviestuvai yra lengvesni, todėl nereikia tokių tvirtų scenos konstrukcijų jiems išlaikyti.

Tose vietose, kur žmonės nebūna nuolat, įrenkite judesio daviklius

Taip sutaupysite elektros energijos ir sukursite mažiau CO₂ emisijų, nesukeldami nepatogumų dalyviams ar pavojaus, kad kažkas susižeis tamsoje.

Rinkitės maistą, kurį gaminti kaitroje reikia trumpiau

Sudarykite tokį meniu, į kurį įtraukti patiekalai būtų iškepami ir pagaminami per kuo trumpesnį laiką. Taip sutaupysite elektros energijos ir sukursite mažiau CO₂ emisijų, nesukeldami nepatogumų lankytojams. Beje, jie taip pat džiaugsis greičiau paruoštu maistu.

Valgiaraštyje naudokite daugiau tokių produktų, kurių nereikia laikyti šaldytuve ar šaldiklyje

Taip sutaupysite elektros energijos ir sukursite mažiau CO₂ emisijų, nesukeldami rizikos renginio dalyviams apsinuodyti maistu.

Įrangą laikykite racionaliai

Neteisingai laikoma įranga gali ne tik be reikalo eikvoti elektros energiją, taip pat vienas įrenginys gali trukdyti kito darbui **(pavyzdžiui, nelaikykite šaldytuvų saulėje, krosnelės – šalia šaldytuvo ir pan.)**.

leškokite galimybės prisijungti prie esamo vandentiekio

Tai bus energetiškai efektyviausias ir aplinkai draugiškiausias sprendimas. Net jei vietinio vandens tiekimo neužtenka patenkinti visiems jūsų renginio poreikiams, ieškokite galimybės bent nedidelei daliai renginio pajungti esamą vandentiekio sistemą. Pavyzdžiui, jei dušams turėsite tiekti savo vandenį, galbūt maitinimo zonos poreikius gali patenkinti vanduo iš vietinės sistemos.

Sumontuokite silpno vandens srauto antgalius dušams ir vandens maišytuvams

Tai padės sutaupyti vandens, nepakenkiant higienai ir renginio dalyvių komfortui.

Įrenkite vandens tiekimą pagal poreikį (tik spustelėjus mygtuką)

Įrenkite sistemą, kad vanduo būtų tiekiamas tik paspaudus mygtuką, kuris sustabdo vandens tiekimą, jeigu jo niekas nepaspaudžia, arba įmetus eurą (ar kitą monetą) vanduo būtų tiekiamas ribotą laiką.

Tai padės ne tik sutaupyti vandens, bet ir sumažinti vandens balas, kurių gali rasti, pavyzdžiui, aplink vandens stovus festivalių po atviru dangumi metu. Taip pat tokia sistema paskatins lankytojus mažiau laiko praleisti duše ir taip sumažins eiles.

Dušuose, tualetuose, prie kriauklių pakabinkite raginimus be reikalo neiekvoti vandens

Pavyzdžiui, paprašykite užsukti čiaupą, valantis dantis. Tai padės ne tik sutaupyti vandens, bet ir sumažinti vandens balas, kurių gali atsirasti prie vandens stovų festivalių po atviru dangumi metu.

Naudokite bevandenius pisuarus

Jų veikimas pagrįstas gravitacija, šlapimui nuplauti vanduo nereikalingas. Prie pisuaro nurodykite, kad jis veikia be vandens, kad lankytojams nekiltų neaiškumų.

Gaminkite savo saulės ar vėjo energiją renginio poreikiams

Atsižvelgiant į tai, kad vėjo ir saulės energijos gamybos sąnaudos mažėja, o iškastinio kuro kainos labai svyruoja, būtent šie atsinaujinantys ištekliai gali padėti sumažinti renginio išlaidas už elektros energiją bei jas tiksliau suplanuoti. Ypač svarbu yra tai, kad perėjimas prie atsinaujinančių išteklių gerokai sumažina CO₂ emisijas.

Informuokite dalyvius ir svečius apie suvartotos energijos ir vandens kiekius

Tai renginio dalyviams ir svečiams bei visai visuomenei parodys, kad rimtai žiūrite į išteklių taupymą. **Pristatykite savo būsimo renginio viziją!**

Transportas

Kuo mažiau turėsite važiuoti, tuo geriau. Jei tenka keliauti į renginį, atvykite viešuoju transportu, dviračiu arba paspirtuku. Jei važiuojate automobiliu – tegul keli žmonės sutelpa viename automobilyje.

Geriau važiuoti nei skristi. Jei skrendate, paieškokite daugiau renginių, kuriuose galite sudalyvauti nuvykęs į konkrečią vietą.

Pristatykite renginio maistą ir reikiamus rekvizitus tuo laiku, kai nėra intensyvaus eismo – kad sumažintumėte transporto poveikį aplinkai ir nedidintumėte kamščių.

2030 metais 30,5 % Lietuvoje susidariusių šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetė transporto sektorius.

Suorganizuokite nemokamą viešąjį transportą į renginio vietą

Bendradarbiaudami su viešojo transporto paslaugų teikėjais, suteikite galimybę dalyviams pasinaudoti viešuoju transportu nemokamai.

Anglijos „Premier“ lygos futbolo klubas „Brighton & Hove Albion“ į stadioną nemokamai veža futbolo rungtynių, kurios vyksta namuose, žiūrovus. Tai ne tik padeda sumažinti CO₂ emisijas, bet ir mažina automobilių spūstis prie futbolo stadiono – žmonės gali laiku atvykti į rungtynes ir jomis visapusiškai mėgautis. Be to, nebereikia tiek automobilių stovėjimo aikštelių, rungtynių organizatoriams nebereikia ieškoti papildomų automobilių stovėjimo vietų ir už jas mokėti. Jeigu prie stadiono yra laisvų automobilių stovėjimo vietų, stadiono savininkai gali užsidirbti papildomų pajamų, siūlydami jose parkuotis aplinkinių rajonų gyventojams ir svečiams.

Renginiams, į kuriuos atvyksta didelis keleivių skaičius, numatykite papildomus viešojo transporto reišius arba daugiau žmonių talpinantį transportą

Tai sumažins eismo spūstis. O mažiau spūsčių reiškia daugiau galimybių atvykti į renginį laiku ir mėgautis juo iki galo.

Sukurkite savo viešojo transporto maršrutą

Jei į renginio vietą nekursuoja viešasis transportas, bendradarbiaudami su keleivių vežėjais suorganizuokite savo renginio autobusą. Tai sumažins eismo spūstis. O mažiau spūsčių reiškia didesnę tikimybę atvykti į renginį laiku ir mėgautis juo iki galo.

Ne visas vietas galima pasiekti traukiniu. Tuo metu autobusu techniškai galima nuvažiuoti bet kur, kur yra tinkamas kelias tokiam transportui.

Pavyzdžiui, savo autobusą turi festivalis „Mėnuo Juodaragis“, dažniausiai vykstantis Zarasų rajone, Duburio ežero saloje. Festivalio dalyviams reikia atvykti iki Zarasų stoties, iš ten jie yra atvežami iki pat festivalio vietos.

Latvijoje festivalis „Laba daba“ vyksta Vidžemėje, Ratniekuose, apie 12 kilometrų nuo Siguldos. Į Siguldą kursuoja traukinys iš Rygos, Valkos ir kitų miestų. Tai puiki, netaiši, erdvi transporto priemonė. Tačiau 12 kilometrų – didžiąja daugumai festivalio dalyvių, atvykusių su sunkiais nešuliais, nėra pėsčiomis įveikiamas atstumas (tiesa, kiekvienais metais atsiranda grupelė žmonių, kurie žygiuoja 12 kilometrų per Gaujos nacionalinį parką įrengtais takais nuo Siguldos iki Ratniekų). „Laba daba“ kasmet, bendradarbiaudami su vietiniais vežėjais suorganizuoja festivalio autobusą į festivalio teritoriją. Už kelionę sumoka renginio dalyviai, tačiau tai nedidelė suma. Festivalio autobusų reisai derinami su traukinių atvykimo ir išvykimo laikais.

Renginio programą derinkite su viešojo transporto tvarkaraščiu

Lankytojai viešuoju transportu naudosis tik tuo atveju, jei, vykdami autobusu arba traukiniu, jie spės pasimėgauti tuo, dėl ko atvyko. Jei lankytojai matys, kad mėgstamas atlikėjas pradės koncertuoti tuo metu, kai išvyks paskutinis įmanomas traukinys ar autobusas namo, jie rinksis kitą būdą atvykti.

Todėl nerenkite pirmojo pasirodymo prieš atvykstant pirmiesiems autobusams ar traukiniams, o renginio pabaigą taip pat suplanuokite taip, kad, jam pasibaigus, iki transporto stotelės būtų galima nueiti be didelio skubėjimo. Renginio svetainėje arba socialiniuose tinkluose paskelbkite viešojo transporto tvarkaraštį. Transporto laikus taip pat galima nurodyti ir festivalio teritorijoje, pavyzdžiui, informacinėse lentose.

Raginkite žmones važiuoti kartu viename automobilyje

Nustatykite mokesį už automobilio parkavimą renginio teritorijoje, atsižvelgdami į keleivių skaičių. Sudarykite galimybes dalyviams bendrauti tarpusavyje, kad jie galėtų susitarti dėl važiavimo kartu. Kuo daugiau žmonių važiuos kartu, tuo mažiau automobilių važiuos renginio kryptimi. Mažiau automobilių spūsčių – mažiau nervų ir daugiau galimybių atvykti į renginį laiku.

Galite įvesti parkavimo taisykles, pavyzdžiui: kuo pilnesnis automobilis, tuo mažesnė jo parkavimo kaina; arba kuo pilnesnis automobilis, tuo stovėjimo vieta arčiau renginio vietos.

Bendradarbiaukite su taksi, dalijimosi vienu automobiliu ir trumpalaikės automobilių nuomos paslaugų tiekėjais

Vežėjams galite pasiūlyti didelį potencialių klientų skaičių, o jie, norintiems į renginį vykti vienu automobiliu, gali pasiūlyti išskirtines sąlygas.

Taip galima ne tik pasiekti, kad daugiau žmonių važiuotų vienu automobiliu, tačiau ir gerokai mažesnį parkavimui reikalingos erdvės plotą. Dalyviams atvykus su pavežėjais, automobiliai nelieta stovėti renginio automobilių stovėjimo aikštelėje, o iškart išvažiuoja.

„Positivus“ festivalio mieste bendradarbiavimo su „Baltic TAXI“ patirtis

Festivalis „Positivus“, vykstantis Latvijoje, Salacgrvoje ne kartą bendradarbiavo su taksi ar dalijimosi vienu automobiliu įmonėmis. Pavyzdžiui, festivalio partnerė „Baltic TAXI“ pasiūlė užsiregistruoti ir iš sostinės Rygos į festivalio vietą Salacgrvoje važiuoti brangiau, nei kainuoja viešojo transporto bilietas, bet pigiau, nei kainuotų užsipilti degalų vienam važiuojant savo asmeniniu automobiliu ir paliekant jį mokamoje stovėjimo aikštelėje. Festivalio dalyvis buvo paimamas iš jam patogios vietos ir nuvežamas tiesiai prie festivalio įėjimo – tai labai svarbu, jei žmogus keliauja su dideliu kiekiu daiktų, kas dažnai nutinka keliaujant į festivalį.

Galite susitarti ir pasinaudoti, pavyzdžiui, „City Bee“ paslauga, trumpalaikė automobilių nuoma – pasiimti automobilį nuvykti į renginį ir, jei renginys

28 yra įmonės nustatytoje leistinoje zonoje, ten automobilį galite ir palikti. Iš tos vietos jį pasiims kitas žmogus.

Dažniausiai galimi nuomotų automobilių palikimo punktai yra tose vietose, kuriose kasdien vyksta didelis žmonių judėjimas, siekiant padidinti tikimybę, jog automobilis ne tik nuvažiuos į tą vietą, bet ir kas nors kitas norės iš šios vietos išvažiuoti. Jei renginio vieta nėra leistinoje zonoje, kur galima palikti išsinuomotą automobilį, susisieki su trumpalaikės automobilių nuomos darbuotojais ir pasiūlykite bendradarbiauti – įmonei gali būti naudinga jūsų renginio vietą įtraukti į leistinų automobilių palikimo zonų žemėlapij, jei yra žinoma, kad bus daug žmonių, kurie mielai pasinaudos šiais automobiliais. Trumpalaikės automobilių nuomos punktuose galima išsinuomoti ir elektromobilių, kurių eksploatavimas mažiau teršia orą, jų įtaka klimato kaitai yra mažesnė.

Šis metodas leis žmonėms, kuriems vaikščiojimas, važiavimas dviračiu ar naudojimas viešuoju transportu sukelia problemų, lengviau atvykti į renginį, o renginio automobilių stovėjimo aikštelė nebus perpildyta.

Padėkokite tiems, kurie pasirinko aplinkai draugišką atvykimo būdą

Padėkoti tikrai verta – taip parodysite, kad jums tai yra svarbu, taip skatindami visuomenę susimąstyti apie keliavimo būdų pasirinkimą ir turimas galimybes.

Paskelbkite turimus duomenis

Praneškite, kiek procentų svečių atvyko pėsčiomis, kiek važiavo dviračiais, naudojosi viešuoju transportu ar atvyko savo automobiliu. Tai galėtų būti įdomi informacija, kuria galėtumėt pasidalinti renginiui pasibaigus, kaip žinutę socialiniuose tinkluose ar netgi parašyti pranešimą tradicinės žiniasklaidos priemonėms. Ši informacija aiškiai parodys, kad savo renginyje siekiate tvarumo, aplinkai draugiškų pokyčių. Ne visada pavyks gauti duomenų apie visų svečių judėjimo įpročius – tai normalu. Naudokite tuos duomenis, kuriuos jums pavyko surinkti.

Paklauskite susirinkusiųjų, kas juos paskatintų rinktis aplinkai draugiškesnį transportą

Gauta informacija pravers planuojant ateities renginius ir sprendžiant realias problemas. Dalyvių atsakymai gali būti geras rodiklis, ką ir kaip patobulinti būsimuose renginiuose.

Įvertinkite automobilių spūsčių tikimybę

Suplanuokite, kad tiek tiekėjai, tiek dalyviai atvyktų ne piko valandomis, atsivežkite reikiamą inventorių iš anksto sutartu laiku. Apie tai pagalvoję, išvengsite automobilių spūsčių, nervų ir didesnių CO₂ emisijų.

Įrengiant pokalbių festivalio „LAMP“ erdves ir scenas kiekvienam dalyviui buvo paskirtas atskiras laikas.

Parūpinkite dviračių

Parūpinkite dviračius renginio organizatorių komandai, jei žinote, kad teks daug judėti po festivalio teritoriją. Tai padės greitai ir efektyviai išspręsti renginio metu iškilusius iššūkius, be reikalo nešvaistant benzino ir nekuriant emisijų.

Nustatykite automobilių stovėjimo vietų skaičių skirtingoms dalyvaujančių žmonių grupėms

Pavyzdžiui, maisto tiekėjams, prekybininkams, menininkams, muzikantams, apsaugos darbuotojams ir pan.

Jeigu ne kiekvienas dalyvis turės galimybę automobilių stovėjimo aikštelėje pasistatyti savo automobilį, ieškos galimybių atvažiuoti kartu su kitais dalyviais, kolegomis, rinktis viešąjį transportą.

Nurodykite dalyviams įvairius galimus atvykimo būdus

Nurodykite konkrečius operatorius, teikiančius sausumos ar vandens transporto paslaugas – taip keliaujančiajam bus lengviau apsispręsti, gal vis tik atsisakyti skrydžio lėktuvu.

Pavyzdžiui, maršrutą Ryga–Talinas sudaro apie 300 km. Kelionė autobusu nuo centro iki centro trunka 4 val. 25 min. Savo ruožtu, skrydis trunka 4 val. 20 min. – 50 min. skrydis, 30 min. kelionė autobusu iki oro uosto, 30 min. nuo oro uosto iki centro, atvykimas laiku ir bagažo atidavimas, apsaugos kontrolė, įlaipinimas - apytiksliai 2 val., išlaipinimas ir kelionė nuo oro uosto iki autobuso – 30 min. Ar tikrai apsimoka keliauti lėktuvu?

Informuokite apie kitus renginius

Informuokite, kokie dar renginiai vyksta tuo pačiu metu ir tame pačiame mieste, kad tolimesnė kelionė, kai neišeina rinktis kito būdo, tik skristi, taptų prasmingesnė. Skristi lėktuvu didelius atstumus, kad būtų galima surengti pusvalandžio trukmės pasirodymą, tikrai nėra racionalu.

Pavyzdžiui, muzikantai retai kada skrenda į kitą žemyną tik dėl vieno koncerto. Dažniausiai šie koncertai būna ilgesnio koncertinio turo dalis – muzikinė grupė atvyksta, pavyzdžiui, į Europą iš Amerikos ir groja 30 koncertų įvairiuose miestuose ir tik tuomet skrenda namo.

Tokiu atveju jūsų negraužtų sąžinė, kad būtent dėl jūsų renginio žmonės išskentė ilgą transatlantinį skrydį.

Informuokite kitus renginių organizatorius

Jei norite pakviesti į renginį kokį nors verslininką, mokslininką, menininką ar kitą svarbų asmenį, kuriam neišvengiamai teks skristi, informuokite panašių renginių organizatorius, kad ir jie galėtų apsvarstyti galimybę pasikviesti šį žmogų, įtraukti jį į savo renginio programą.

Taip, suradę papildomų renginių šiam vienam svečiui, tokį atvykimą padarysite prasmingesnį ir racialesnį aplinkosauginiu požiūriu.

Skatinkite dalyvius rinktis ekonominės, o ne verslo klasės skrydžius

Dėl kuklesnės paslaugos ir efektyvesnės vietos panaudojimo bus sunaudota mažiau išteklių.

Raginkite dalyvius rinktis tiesioginius skrydžius

Skrendant be persėdimo, ne tik taupomi aplinkos ištekliai ir sukuriama mažiau taršos, bet ir sutaupoma laiko bei pinigų, kurie gali būti išleisti apsiperkant oro uoste.

Pasinaudokite galimybe kompensuoti skrydžio CO₂ emisijas

Jeigu oro transporto įmonė kartu su skrydžio bilietu siūlo galimybę kompensuoti susidarancias CO₂ emisijas, pasinaudokite ja – sumokėkite ir tokiu būdu finansuokite projektą, kurio metu arba iš aplinkos sugeriamas CO₂, arba kuriami klimatui neutralios energijos sprendimai.

Aukokite klimato organizacijoms

Aukokite patys ir raginkite dalyvius bei svečius aukoti kokiai nors vietinei aplinkosaugos organizacijai, kuri sprendžia klimato keliamus iššūkius. Įvardykite konkrečią organizaciją, nes, tikėtina, kad dauguma dalyvių nebus suinteresuoti patys ieškoti ir vertinti galimo aukos gavėjo.

Aplinkosaugos organizacijos yra atsvara vartotojiškiems verslo interesams. Būtent nuo savivaldybės, valstybės ar regiono politikos galiausiai priklauso, kokius pasirinkimus galėsime priimti ir kiek jie bus patogūs ir brangūs. Remdami aplinkosaugos organizacijas, jūs kartu remiate ateitį, kurioje būti aplinkai draugišku bus pigiau ir patogiau. Deja, šiuo metu aplinkosaugos organizacijoms labai sunku rasti finansavimą, išlaikyti darbuotojus, dirbančius aplinkosaugos politikos formavimo srityje, todėl paprastų piliečių finansinė parama joms yra labai svarbi.

Vieta

Renginys prasideda nuo idėjos, kurią norėtusi įgyvendinti. Paprastai kitas žingsnis – suprasti, kur tą idėją įmanoma įgyvendinti.

Ideali renginio vieta geografiniu požiūriu yra ta, kurią dauguma dalyvių ir svečių gali pasiekti eidami pėsčiomis, važiuodami dviračiu ar viešuoju transportu. Ideali – tokia, kuri yra lengvai pasiekiami renginyje dalyvaujantiems tiekėjams ir prekybininkams. Idealios patalpos yra energetiškai efektyvios – tos, kuriose šiluma neišeina pro kiaurus langus, tokios, kuriose šildymas gali būti reguliuojamas pagal poreikius, tokios, kuriose apšvietimą užtikrina LED lemputės, tokios, kuriose yra sumaniai išdėstyta A klasės energiją taupanti įranga, tokios, kuriose vėdinant galima atidaryti langus ir kuriose net ir ne renginio metu galima rūšiuoti atliekas konteineriuose. Tokios, kuriose už tai, kas suvartota ir pagaminta – vandenį, suvartotą šilumą ir energiją, susidarancias atliekas – reikia mokėti atskirai, o ne viskas įskaičiuojama į kainą, nes būtent sąskaitos padidėjimas ar sumažėjimas gali paskatinti visus su renginiu susijusius žmones jame dirbti labiau taupant resursus.

Žinoma, realybėje gali atsitikti taip, kad pastatas yra modernus ir energetiškai efektyvus, tačiau stūkso tokioje vietoje, į kurią nevažiuoja viešasis transportas. Gali atsitikti taip, kad į tą vietą važiuoja traukinys, tačiau pastatas yra pasenęs, brangiai ir sunkiai šildomas. Ir tada, kai tenka organizuoti didelį renginį, gali atsitikti taip, kad šalyje yra tik viena ar kelios vietos, kuriose teoriškai jį būtų galima surengti – tada kiti reikalavimai tampa nesvarbūs, nes aišku, kad pasirinkimų nėra.

Pasirinkite tokią renginio vietą, kurią lengva pasiekti viešuoju transportu

Jau pradėdant dėti renginio planą, jei pasirinksite vietą, kurią lengva pasiekti viešuoju transportu, lankytojams ir dalyviams suteiksite gana lengvai apsispręsti nevažiuoti į renginį su asmeniniu automobiliu, rinktis alternatyvas.

Stenkitės nakvynę rinktis kuo arčiau renginio vietos

Taip bus paprasčiau tiek dalyviams, tiek svečiams – išvengsite papildomų CO₂ emisijų ir automobilių spūsčių susidarymo. Renginio organizatoriams taip pat bus ramiau, kad viskas įvyks laiku, dalyviai neužstrigs automobilių spūstyse.

Įvertinkite, ar tikslinga renginį organizuoti saugomoje teritorijoje

Kartais, nežymiai pakeitus renginio teritorijos vietą ar maršrutą, galima pasiekti lygiai tokių pačių tikslų nepakenkiant augalams ar gyvūnams

Pasikonsultuokite su konkrečios savivaldybės aplinkos apsaugos specialistais

Nepriklausomai nuo to, ar pasirinkta teritorija yra saugoma, ar ne, dideli žmonių srautai gali pakenkti laukinei gamtai. **Įsitinkite, kad renginys nepakenks augalams ir gyvūnams!**

Nukreipkite žmonių srautus jau egzistuojančiais takais

Jei dviejų žmonių pasivaikščiojimas nepadarys didelės žalos, tai šimtai ir tūkstančiai kopomis ar mišku vaikščiojančių dalyvių gali netgi sunaikinti retų augalų buveines ar sutrikdyti šalia gyvenančių gyvūnų ramybę. Esamų takų naudojimas padės sumažinti neigiamą poveikį gamtai, o lankytojams tokiais takais vaikščioti bus saugiau.

Paženklinkite takus matomais ženklais (arba žibintais tamsiuoju paros metu)

Jei takai nebus pažymėti, renginio svečiai gali pradėti vaikščioti įvairiais šalutiniais, kad ir vieno anksčiau praėjusio dalyvio pramintais takais. Jei norite nukreipti srautą į jau esamus takus, turite aiškiai nurodyti, kur jie yra.

Suderinkite renginį su reikiamomis institucijomis

Norėdami išsiaiškinti, ar pasirinkta vieta nėra saugoma teritorija ir ar toje vietoje nėra kokių nors apribojimų, kreipkitės į už gamtos apsaugą atsakingą instituciją. Lietuvoje tai - Aplinkos apsaugos departamentas ir teritorinės jo valdybos. Turėtumėte pasirinkti jus dominantį regioną ir su vietiniu specialistu išsiaiškinti šiuos klausimus. Bet kuriuo atveju, organizuojant renginį, kuris vyks saugomoje gamtinėje teritorijoje, tai turi būti suderinta su Gamtos apsaugos departamentu.

Kūrenkite laužus tik tam tikslui skirtose vietose, o prieš išeidami iš renginio teritorijos, juos užgesinkite

Laužo kūrenimas naujoje, prieš tai neįrengtoje laužavietėje visų pirma keičia ir potencialiai pažeidžia konkrečią gamtinę teritoriją. Antra, jau paruoštos laužavietės dažniausiai įrengiamos taip, kad gaisro kilimo rizika būtų kuo mažesnė. Net jei iš pažiūros saugioje laužavietėje bus likę tik keletas anglies gabalėlių, vėjo įpūstos kibirkštys gali uždegti šalia esančią žolę, lapus, šakas ir sukelti gaisrą.

Stebėkite naujausią informaciją apie gaisringumo riziką miškuose

Ypač vasaros metu priešgaisrinė sauga yra labai svarbi. Jeigu jūsų renginio teritorijoje yra dalis miško, sekite naujausią Valstybinės miškų tarnybos (VMD) informaciją apie gaisringumo lygį miškuose jūsų pasirinktame regione. Jeigu Jūsų renginio laikas sutampa su ypač didelio gaisringumo periodu, susisieki su VMD, savo regiono miškų urėdija ir pasidomėkite, ar yra kokių nors specialių taisyklių, į kurias būtina atsižvelgti, kad renginys vyktų saugiai, kokių prevencinių priemonių galima imtis.

Pasirūpinkite, kad gamtiniai reikalai būtų atliekami aplinkai draugišku būdu

Jei gamtoje vieno žmogaus šlapimas dažniausiai nepadarys jokios žalos, tai dešimtys, šimtai ir tūkstančiai žmonių, kurie per trumpą laiką tam tikroje teritorijoje atlieka savo reikalus, gali sukelti tiek didelę taršą, tiek nemalonų kvapą. **IšsINUOMOKITE BIOTUALETUS!**

Žygių metu paaiškinkite, kaip atlikti gamtinius reikalus gamtoje, kad tai kuo mažiau pakenktų gamtai ir netrukdytų kitiems gamtos mylėtojams

Visą dieną būnant gamtoje normalu, kad žmonės norės atlikti savo gamtinius reikalus. Jei iš anksto bus paaiškinta, kaip tai padaryti nekenkiant gamtai, tai nesukels jokių problemų.

Raginkite renginio svečius ir dalyvius vandens telkiniuose nenaudoti šampūnų, muilo, dušo želė

Cheminių putojančių priemonių patekimas į vandens telkinius yra draudžiamas. Jos kelia grėsmę vandens ekosistemai, augalams ir gyventojų sveikatai.

Jei nakvojate palapinėse, darykite tai tam skirtose vietose

Susisiekite su Gamtos apsaugos departamentu arba vietine savivaldybe, kad sužinotumėte, kur jos yra! Įrengus palapinių miestelį netinkamoje vietoje, atsiranda didžiulis spaudimas ekosistemai. Pavyzdžiui, savavališkai pastatytos palapinės kopų zonoje Baltijos jūros pakrantėje.

Medžiaga parengta, įgyvendinant projektą „Game On: neleisk klimato kaitai laimėti žaidimo“.

Šios medžiagos turinį sukūrė projekto partneriai ir atspindi partnerių nuomonę. Šioje medžiagoje pateikta nuomonė gali nesutapti su oficialia Europos Sąjungos pozicija. Medžiaga sukurta ir įgyvendinta iš Europos Sąjungos (konkrečiau – programos „DEAR“) finansinės paramos.

game on | DON'T LET CLIMATE CHANGE
END THE GAME!

This project is funded
by the European Union

DEAR

DEVELOPMENT EDUCATION
AND AWARENESS RAISING

supporting global change

game on | DON'T LET CLIMATE CHANGE
END THE GAME!

This project is funded
by the European Union

climategame.eu
ldf@ldf.lv

Ši medžiaga sukurta Europos Sąjungai suteikus finansinę paramą. Už medžiagos turinį atsako tik projekto partneriai; jo turinys gali nesutapti su oficialia Europos Sąjungos pozicija.